

AKADEMIKO RYŠIAI SU PLUNGE

ELENA ADOMAVIČIENĖ

Gimtieji namai, gimtosios apylinkės, vaikystėje ir jaunystėje patirti vargai ir džiaugsmas, išgyventos svajonės ir siekiai lydi žmogų visą gyvenimą. Ir jeigu meilė gimtajai žemei susilieja su pareiga žmonėms, apgynusiems tą žemę, dirbantiems ją ir puošiantiems gimtąjį kraštą, tai ji skatina dirbti savo krašto, savo Tėvynės labui.

1964 m. rugsėjo mėnesio pirmomis dienomis akademiko A.Jucio klasės draugas J.Laurinkus mums priminė, kad A.Jucys yra I vidurinės mokyklos 1927 m. III laidos abiturientas ir kad Vilniaus universitetas ruošia jo šešiasdešimtmečio paminėjimą.

Pasveikinti savo garbingo auklėtinio išvyko I vidurinės mokyklos du pirmos klasės mokiniai (G.Pronckutė, R.Jonutis), lydimi mokytojos E.Buivydienės. Sveikini-mas buvo netikėtas, nes iki tol ryšių su mokykla akademikas nepalaikė. Be to, mažieji atstovai sveikindami patys pasimetė, o tai suteikė visai šitai ceremonijai natūralumo ir nuoširdumo.

Vėliau mokykla gavo akademiko A.Jucio laišką, kuriame jis rašė: „Labai džiugu ir malonu, kad mokyklos, kurią baigiau prieš 37 metus, pasiuntiniai atvyko manęs pasveikinti 60-ųjų gimimo metinių bei aukšto vyriausybinių apdovanojimo proga. Širdingai dėkoju už linkėjimus bei dovanėles, įteiktas mažučiu rankomis. Dėkoju jiems, mokytojai, kuri juos lydėjo, dėkoju visam Plungės I vidurinės mokyklos kolektyvui. Tamstų parodytas man nuoširdumas bus paskatinimas dirbti ir elgtis taip, kad būčiau vertas nešioti Plungės vidurinės mokyklos (tuomet gimnazijos) buvusio mokinio vardą.“

„Taip užsimezgė artimesni ryšiai su Plunge, kurioje ... prabėgo mano brangiausiai jaunutės laikai, daug svajota, daug kentėta, – tai tolesnių darbų katapultą“, – rašė vėliau akademikas.

Iš 1966 m. I vidurinės mokyklos abiturientų atestatų įteikimo akto, kuriame dalyvavo akademikas A.Jucys ir pasakė sveikinimo kalbą, įsiminė gerbiamo svečio pasakyti žodžiai: „Saugokite sveikatą. Tamstos daug pasieksite, viską padarysite, jei būsite sveiki“.

Vėliau mokykla pradėjo ruoštis savo 50-mečio jubiliejui. Akademikas daug patarė, kaip turėtų atrodyti šventė. Pati šventė vyko 1969 m. gegužės 10–11 dienomis. Akademikas A.Jucys tuo metu buvo išvykęs į Angliją, ir mes buvome sunerimę, kad, ko gero, šventėje jo nematysime. Dar gegužės 6 dieną tebebuvo Londone, tačiau šventės

dieną, keletą minučių prieš prasidedant minėjimui, pasirodo akademikas A. Jucys ir klausia: „Ką man daryti?“ Buvo numatyta, jog jis paskelbs šventės pradžią, todėl, nieko nelaukęs, užlipo į sceną ir labai punktualiai pradėjo minėjimą. Kokį įspūdį akademikui paliko mokyklos jubiliejus, sužinojome po kelių dienų: „Buvo malonu dalyvauti mūsų bendroje šventėje. Taip buvo miela ir jauku, jog mano tolimos kelionės ir įtempto darbo nuovargis praėjo“, – rašė jis laiške, atsiųstame šventės organizacinio komiteto sekretorei J. Čekavičiūtei.

Po mokyklos jubiliejaus buvęs I vidurinės mokyklos mokytojas, vienas iš mokyklos 50-mečio jubiliejaus renginių organizatorių J. Tarvydas pasiūlė organizuoti dažnesnius plungiškių susitikimus. 1971 m. birželio 5 d. įvyko pirmasis toks susiejimas. Tą dieną akademikas A. Jucys gavo dar vieną titulą – Plungiškių draugijos prezidento. Žemaitišku papročiu prezidentą vainikavome ažuolo lapų vainiku ir pakilnojome. Jis savo kalboje padėkojo už pasitikėjimą, nurodė pagrindines gaires, – kuo žemiečiai galėtų būti naudingi rajonui. Pabrėžė, jog plungiškiai mokslininkai, meno veikėjai ir kiti specialistai, išsklidę po visą Lietuvą, galėtų susitikti su rajono žmonėmis ir taip populiarinti mokslą, kelti kultūrą. Siūlė rašyti į „Kibirkštį“. Ir dar: „Mūsų noras uždegti jaunimą geriems norams, tolesniems darbams, mokyti mylėti savo gimtinę“, – sakė naujasis prezidentas.

Buvo kilusios diskusijos, kaip pavadinti tą žemaičių susivienijimą. Atsimenu, A. Jucys kategoriškai atmetė klubo pavadinimą, girdi, prieškariniais laikais ponios turėdavusios kačių, šunų globojimo klubus. Kai buvo pasiūlytas pavadinimas „Plungiečių draugija“ jis pritarė, tik pataisė priesagą į *-iškių*, nes *-iečių* – nežemaitiška.

Tapęs prezidentu, labai norėjo kuo nors padėti Plungei. Važiuodamas į tėviškę ar kur kitur, vis užsukdavo, apsilankydavo su pasiūlymais rajono vykdomajame komite, pabuvodavo „Kibirkšties“ redakcijoje, mokykloje. Prezidento iniciatyva „Kibirkšties“ puslapiuose du kartus per mėnesį pasirodydavo gana įdomūs žemiečių straipsniai, įvairių sričių mokslininkai skaitė paskaitas mokiniams ir rajono darbo žmonėms. Pats prezidentas atsiuntė „Kibirkščiai“ ne vieną straipsnį. Vien 1973 m. mūsų laikraščio redakcija gavo šešis straipsnius: „Fizikų pasitarimai Bakurianyje“, „Iš Aleksandravo kaimo praeities“, „Iš Vaitkių kaimo praeities“, „Lietuvos ir Naujosios Zelandijos fizikų bendradarbiavimas“, „Mikolajaus Koperniko gimtinė“ ir paskutinį – „Laiškas iš Kanados“. Ir pats mėgo skaityti „Kibirkštį“. Ir ne tik mūsų laikraštį mėgo... „Plungė ir visi joje nuoširdžiai dirbantieji labai arti mano širdies“, – rašė laiške.

1972 m. Plungiškių draugijos sueigoje buvo priimti nuostatai, kuriuose nurodyta ir tai, jog per sueigas plungiškiai turi kalbėti žemaitiškai. A. Jucys stropiai vykdė šį nutarimą.

Kiek mums žinoma, akademikas A.Jucys nemėgo susibuvimų prie stalo, tačiau Plungiškių draugijos „večerėje“ visada dalyvaudavo ir džiaugdavosi žemaitiškais valgiais. Vienos „večerės“ metu papasakojo, jog žemaitiška pusmarškone koše jį yra pavaišinę Anglijoje, todėl nesą ko žemaičiams riesti nosį dėl šitos košės gardumo. Labai mėgo žemaitišką kastinį, cibulynę, spirginę ir kitus patiekalus. Įstrigo tokia detalė: padėjus lėkštę su bulvėmis, jis paėmė pačią mažiausią bulvę. „Prašau, imkit kur didesnę“, – sakau, o jis: „Ačiū, mane taip tėvai išmokė – pirma valgyti mažesnę, prastesnę, o paskui geresnę“. Tas kuklumas, paprastumas mus, plungiškius, ir jaudino, ir stebino.

1973 m. trečioje Plungiškių draugijos sueigoje dalyvavo gana daug žmonių. Prezidentas, kaip visada, pasakė kalbą, kurioje pabrėžė, jog kiekvienas apsilankymas tėviškėje jam suteikia naujų jėgų, jog grįžęs iš Plungės sėkmingai dirba mokslinį darbą.

1973 m. rudenį akademikas A.Jucys poilsiaavo Palangoje. Ir poilsio metu neužmiršdavo Plungės. Lankėsi rajono mokyklose, susitiko su rajono žmonėmis, Plungės I vidurinėje mokykloje skaitė paskaitą apie mokslininką M.Koperniką. Atskirai susitiko su mokyklos mokytojais. Tai buvo paskutinis susitikimas.

Visi plungiškiai, kurie pažinojo akademiką A.Jucį, mini jį su didele pagarba, mini kaip mokslininką, kaip žmogų, kuris mylėjo darbą ir dirbančius žmones. „Dirbkime, kol galime. Darbas atneš savo vaisių“, – rašė jis laiške. Ir dirbo kaip didis mokslininkas, kaip visuomenininkas, kaip paprastas geras žmogus.

Atsiminimai spausdinti: *Kibirkštis* [Plungės r. laikr.]. 1979 06 07

FIZIKO ŠIRDY – GIMTOSIOS KALBOS IR TĖVIŠKĖS MEILĖ

PRANAS KNIŪKŠTA

Iš akademiko Adolfo Jucio mokslo darbų fizikai nutapo įspūdingą šio mokslininko portretą. Jis dar spalvingiau nušvinta prie grynųjų mokslo nuopelnų pridėjus jo pedagoginę ir organizacinę veiklą, citas pareigas, turėtus titulus. Tačiau Adolfo Jucio